

Gyulai József – A kohézió Gyulai-iskolája

Az emléktábla avatáson elhangzott beszéd sorozat második része¹

József Gyulai – The Gyulai School of Cohesion
Second part of the series of speeches at the plaque unveiling

A rendszervált(oz)ás óta, Habsburg Ottó követőjeként „európainak” vallom magam. Elég erősnek is, hogy az engem leversenyezni akaró világ kezelésére legyen stratégiám. De bölcs-mosolygós. Az én „otthonhazám”? Igaz, szinte minden általam élt korszakában, időnként szegyen-hivatalosan is, ki akart vetni valakiket, helyel-közzel engem is. Sugárzott azonban belém annyi közérőt, köztudást, közszépséget, hogy érte akarjak tenni ... Ezt nevelte belém anyám, a Szózatot altatódalként dúdolta, meg a különleges atmoszférájú szülővárosom.

Világ- meg „Nature”-szintű (a folyóirat 2000 decemberi cikkére gondolva) közmegegyezés, hogy Magyarország a világ egyik legjobb „szülőföldje”. Vajha, az egyik legjobb „lakóföldjévé” is válnék – olvasható portrékötete első választásában.²

A „fel-feldobott kő” mivoltáról is feltárulkozóan nyilatkozó Gyulai József patriotizmusának és a világ bármely pontján megélt otthonosságának sugárzó harmóniája és humanizmusa mindenkit megkapott, ezért írhatta 1983-ban az USA-ból pártfogoltja hazai főnökeihez intézett levelében Jim Mayer:

As you know, Jozsef has developed an impressive international reputation in the particle-solid and semiconductor field. Nearly all the scientists who stop by to visit our group are acquaintances of Jozsef. If you ever appoint a scientific ambassador, I would certainly recommend Jozsef.

Közel három évtizedes személyes ismeretségünk, majd barátságunk folyamán nem csupán megtapasztalhattam élete és munkássága tanúságát Brecht igaza mellett (*Rettenetes a kísértés a jóra*), hanem érezhettem a mindenkit magával ragadó állhatatos és elkötelezett helyzetállásának a vonzerejét is.

Szeretett talentumának, a zeneértésnek és komponálásnak a metaforájával szólva, a kis közösségektől az intézményépítésig terjedő kovász-szerepnek a többszólamúság, az értő polihisztorság adott röptető erőt.

Jóska gimnáziumi és egyetemi tanárainak és diáktársainak Hódmezővásárhely és Szeged gazdag és egyedi kulturális és tudományos közege olyan éltető energiát biztosított, amelyben Németh László és Rábai tanár urak példája, Szentgyörgyi, Kalmár, Szőkefelvi professzorok szelleme a megélt értelmiségi lét ősforrásává váltak. A

12 évvel idősebb biofizikus Greguss Pál szellemi önépítése és társasági lényé sikeréhez hasonló módon járultak hozzá a szegedi évek.

A CALTECH tengerentúli kultúrájában az okos és megnyerő személyiség, a reáliák és a humaniorák világában egyaránt jártas műveltség (és azok egységéről tanúskodó alkotóerő) éppúgy kelléke volt annak az el- és befogadásnak, amelyre jellemző Harold Brown rektornak, Carter elnök későbbi védelmi miniszterének a vasfüggöny mögül érkező Gyulai Józsefet egyenrangúsító, a hidegháborús reakciókat csitító megjegyzése:

„Ez (a közös munka) mindkét félnek hasznos lesz.”

Tovább keresve az itt ma elősorolt Gyulai-féle alkotóközösségi és intézmény-szervezési eredményesség inputjait, nyilvánvaló, hogy a tudományszervezési iskolák kínálta sokféleségből két világitótorony rangú elem érdemel kiemelt figyelmet. Az egyik mindig maga a feladat: a szakmai kihívás, a hiányok felszámolása vagy a pionír esélyek valóra váltása. Ehhez a személyes szemfülesség, éberség, a szakmai horizont konzisztens és naprakész, mi több, jövőtudatos ismerete mellett a források fölötti döntéshozók meggyőzése kell.

A másik Jóska aforizma-szerűnek titulált tézise a kutatói „mesterség” tökéletesebb művelésének kellékeiről. Ezek szerinte (sok más ténykedéshez hasonlóan): tehetség, szorgalom, szerencse. Mindháromnak vannak szerinte megtanulható és megtanulandó, életvitelszerű pótlás-elemei:

- Tehetségpótlás: minden állítást, eredményt fonákjáról is vizsgálj, adj, hogy kapj ötletet, akár a versenytársakkal elköltött ebédek során, figyelj a véletlenekre ...
- Szorgalompótlás: a munkád felzárkózó fázisában beszéljess sokat, ne hagyatkozz a hónapokat késő irodalomra, légy vonzó a szorgalmas és modernebb tudású diákjaid számára, Te írd meg – jó társszerzőkkel – a szakmád monográfiáját, építs adatbázist nevekről, elfelejtett fogalmakról
- Szerencsepótlás: tanulj meg a neveket, a partnered családtagjait is türelemmel építsd kapcsolataid emberi, erkölcsi oldalát, ne tűnj anyagiasnak, légy öntudatosan figyelmes, udvarias, de ne hajbókoló.

¹ Az emléktábla avatáson, 2022. november 10-én tartott méltatás szerkesztett változata. <https://www.mfa.kfki.hu/2022/11/14/gyulai-jozsef-emlektabla-avatas/>

² Az idézett szövegek az alábbi könyvben olvashatók: Kispéter József: Ifjan- Éretten-Öregén. Beszélgetőtárs: Tóth László. Technika Alapítvány (2014). <https://mek.oszk.hu/16400/16442/>

Kedvelt anekdotája volt a TUNGSRAM-vezér Aschner Lipótnak tulajdonított jó két ok a „Bay Zoltánok” alkalmazására:

„Ám radarozzák a Holdat, de ha lerobban a kriptonygártás, tegyenek mindent félre és keressék meg a baj okát. Továbbá, ha az Osram drágán akar adni egy licencet, legyen tisztában azzal, hogy ezzel a csapattal ő 'egy hónap alatt' megkerüli ...”

Ennek a klasszikus CEO – hangvételnek az ellenpólusa az itthoni Large Scale Integration projektbeli együttműködése Roska és Csurgay professzorokkal, ami elvezetett a Cornell Egyetem kiváló ithacai campusán aratott szakmai sikerekhez, ám itt másról is érdemes szólnunk. Gyulai József a mikroelektronikai rétegszerkezetek előállításában a tajvani Lian-szan Hunggal elért sikereiket a kétféle gondolkodás szinergizmusának tulajdonítva abban a jövő működő modelljét vélte felfedezni. A kreatív közösséget azonban a Jóska és Eszter citromos kolbász- és a Gyulay-féle halászlé receptje és az osztatlan iskola-modelljük magyar zene- és táncelemű gazdagítása is erősítette...

A ma itt összefoglalt szakmai eredmények és a jövő kiszámítható megvalósuló várományai, a KFKI és a BAYATI keretei közötti vívmányok, s kivált a Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Intézet eredményei jelentős részben a kohézió itt felvillantott Gyulay-iskolájának alapvetésén, illetve annak a folytathatóságán, a csapatmunkába vetett hiten nyugszanak.

Gábor Dénes-díj

Számos európai és hazai szakmai szervezet vezetésében végzett elismert munkát, szülővárosának díszpolgára. Büszke vagyok arra, hogy a NOVOFER Alapítvány és a Gábor Dénes-díj általa vitt kuratóriumi elnökségét Tőle vehettem át 2019-ben. Örök példát mutatott a minőség és a tisztelet iránti elkötelezettségében, a haza gazdagodása feletti öröm kifejezésében.

2004 márciusában a Magyar Szabadalmi Hivatal Garibaldi Klubjában a nanotechnológiával szemben támasztható társadalmi várakozásokról tartott előadásának első mondata így hangzott:

„Azt hiszem, hogy a civil életnek nagyon jelentős szerepe kell, hogy legyen minél előbb és minél mélyebben országunkban, hogy visszataláljunk oda, ahonnan elindultunk.” – Ma sincs másképp.

Ismerve kutatótársa és utódja, Bársony István professzor és mai vezető tanítványai munkásságát, bizonyos vagyok abban, hogy ebben a műhelyben az alkotó kutatók és mérnökök, a magyar anyagtudósok sok nemzedéke fogja még a szellemi családfáját a hivatás, a hazaszeretet és a hűség éltette összetartás, kohézió Gyulay-féle iskolájából eredeztetni.

Bendzel Miklós,
c. egyetemi tanár, a Gábor Dénes-díj Kuratóriumának elnöke

ANYAGVIZSGÁLÓK LAPJA

HIRDESSZEN NÁLUNK!

**Érje el a szakmai partnereit,
leendő ügyfeleit!**

Hirdessen
az Anyagvizsgálók Lapjával!

Lehetőséget biztosítunk
a nyomtatott kiadványban,
honlapunkon,
vagy a közösségi médiában
hirdetéseinek megjelenítéséhez.

Egyedi árajánlatért írjon az alábbi e-mail címre:

avilap.szerk@gmail.com